המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

נותן לו דמי חטין. שהרי הפחיתו במדה לתיהו הוה מזכין ליה עם החטין דעפרורית מקבל לוקח אבל לחזור ולערב אינו יכול דהשתא עושה עולה בידים וכתיב (ויקרא יט) לא תעשו עול וגם לוקח לא מחיל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בע"כ של מוכר וכשבורר הלרור ומשליך חוץ היזק בידים הוא שאותן צרורות היו לו שוין כמו חטין וא"נ לא משיבי ליה היזק גמור דמ"מ הן גופן אינן שוין כלום ליחייב מיהא משום דינא דגרמי כגון השורף שטרותיו של חבירו והמקדש בכרס וחזורע כלאים בשדה חבירו דבהיא שעתא קנזיל ליה מיד ממונו אע"פ שאינו ניכר דהא פסקינן הלכתא בב"ק (דף ק.) [כר"מ דחלין דינא דגרמי ואמרינן נמי התם הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגנייה כי כשורא לצלמי [שם לח:] וגרמא בנזקין דקיי"ל[ב] דפטור היינו כגון שולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן שהיזק ניכר אבל אינו עושה אותו בידים אלא גורם עכשיו שיבא היזק ממילא לאחר זמן אבל דינא דגרמי בידים הוא מזיק אלא שאין ההיזק ניכר]: ומשני **קטנים מקבל עליו רובע.** כדתני רב קטינא אבל עפרורית פחות מרובע משהו הוא דמקבל אבל רובע בעפרורית דיתר מרובע בקטנית לא מקבל: **חפיין מקבל עליו כו'.** כלומר אם חטין מוכר לו מקבל עליו לוקח כו'. קטנית אורחיה לגדל בחטין ומיסובת בשעורים ועפרורית בעדשים. ניסובת קש שניהה בניסוב: **מאי לאו הוא דדין לחטין ושעורין.** דמקבל עליו רובע עפרורית והאי דקתני לה גבי עדשים אורחא דמילתא קתני שמיני טעופת הללו מצוין זה בכה וזה בכה: **דמיעקר עקרי לה.** ולא קולרין הלכך שכיח בהו עפרורית טפי: **אלא מעמא כו'.** כלומר כיון דאמרת דמיעקר עקרי להו והלכך שכיח בהו עפרורית טובא א"כ דוקא נקט בעדשים רובע עפרורית משום דשכיחי בהו אבל חטי ושערי אין לומר רובע עפרורית דהא לא שכיח כ"כ תפשוט מיהא פיוט לדברך שהיית מתרץ עפרורית פחות מרובע דאם אינתא דה"ה לחטי ושערי ליתני רובע עפרורית בחטין ואגא אמינא כ"ש בעדשים: **לעולם.** אימא לך חטי ושערי מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכ"ש בעדשים אינטריכא ליה כו': **אמר רב הונא אם כא.** לוקח להקפיד בטעופת דנראה בעיניו שיש בו טעופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר: **מנפה אם כולן.** ויחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך: **אפילו שפירי יהיב.** דלא מחיל טעופת כלל אלא מפני שטורחא הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר לנוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טעופת ואשלם לך ובשביל רובע לא טרח דילא שכיחי בהפסד טרחו אבל כי ליכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דבר קל הוא לגמור המיפוי מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי בטלה דעתו ופטור מוכר: **ואמרי לה קנסא.** דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל אינש ואפילו דלאו שפירי מכל וכל יהיב לוקח זוזי שיודע הוא דדרך תבואה להיות בה טעופת ומחיל הלכך רובע לא קנים דהא שכיח וליכא למימר דערובי עריב בידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה וליכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה דליכא למימר כולה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דליכא בין דינא לקנסא: **מיתיבי.** אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפדין ולא אקנסא: **כל מאה.** תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהוי רובע ואח"כ חדעינו וכן פי' רבינו חננאל. א"נ נזרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דנרים כב] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובספרי[ג] נמי תניא לה בהדיא התבואה משתשרש: **סברוה דרובע דכלאים.** האוסר התבואה משום כלאים משום הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דמשיב יותר מרובע טעופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע דכלאים בטל כרובע דטעופת: **וקתני יתעמ.** ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים תמור הוא שאין ב"ד יכולין להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרינן ביה למימר דכיון דטרח ליטרח בכוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולין להפקיע ממון של זה לחבירו דהוו להו למימר יתעיט ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע ואע"ג דאפילו שפירי יהיב אינש זוזי ובטפי מרובע עביד דטרח בכוליה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל אינש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא יעפה את כולו וקשיא לרב הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי למרוצי דלא דמי טעם דטעופת לטעם דכלאים כל כך דהתם בתחילה מצינא דרובע מחיל אינש מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרץ ליה: **כרובע דהכא דמי.** דשניהן בטלין מן הדין והלכך די בתיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה צריך דהא בטיל אלא חומרא בעלמא הוא דמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם בא למעט ממעט את כולו: **אי סבי.** דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין: אימא

נותן לו דמי חטין. פי' ריב"ם דהיינו כר"ש דאמר (ב"ק לח:) דבר הגורם לממון כממון דמי דמחייב בגזל חמץ ועבר עליו הפסח ד)[וכא אמר ושרפו] ולר"י נראה דאמר אפי' כרבנן דהתם ולאי לאו כממון דמי שאינו שוה לשום אדם כלום אלא (א) ה)לגזילה ליפטר בו אבל הכא הוי כאילו גזל חטין עצמן שהוא מוכר לרוחות לכל אדם כמו חטין ולא דמי לשורף שטרותיו של חבירו (ב) דהתם ו) ניירא בעלמא הוא דקלא ליה ולא את המוב:

סאה שיש בה רובע יתעט. פי' ר"ש יתעט ואח"כ חרענו א"נ אם נזרעו ולא נשרשו עדיין יתעט אבל אם נשרשו אין להם תקנה שכבר נשרשו ונאסרו בהשרשה ואין נראה לנשון יתעט משמע שכבר (ג) נשרשו ור' יוסי נמי דקאמר יבור משום דמיחזי כמקיים כלאים וקודם שנזרעו לא מיחזי כמקיים כלאים ועוד דבפרק קמא דמ"ק (דף ו. ושם) מייתי לה בהדיא על זרעים המחוברים אלא דנראה דמיירי הכא בחחוברים לקרקע ומה שפירש דאם נשרשו אין להם תקנה אגב חורפיה לא עיין דלא אמר הכי פרק כל שעה (פסחים דף כה.) אלא גבי כלאי הכרם אבל כלאי זרעים מותרין הן בחכילה ובהנאה[ד] דמשמע פרק כל הכשר (חולין דף קטו.) דפריך אלא מעתה כלאי זרעים ליתסרו דהא כל שתיעבתי לך הוא ומשני מה בהמתך היולא ממנה מותר אף שדך כן ואלישנא דקנסא פריך דקתני יתעט ולא קנסינן פחות מרובע אלמו רובע אבל אלישנא דדינא לא מצי פריך דלא דמי דהתם משום דטפי מרובע לא מחיל כו' כדפירש ר"ש גופיה דה"מ לשנויי הכי ומיהו יש לישב דפריך נמי אלישנא דדינא שפיר דכל שדרך בני אדם להסיר כלאים הוי אם לא הסירם ולכך הוחיל ודרך בני אדם כשבאין לנפות מנפין הכל בכלאים נמי ליהוי כלאים עד שיסיר הכל מכל מקום אלישנא דקנסא מיושב טפי והוי מצי לשנויי דסבר כר' יוסי דאמר יבור אלא רוצה להעמיד כדברי הכל:

אימא

לעולם. אימא לך חטי ושערי מקבל רובע עפרורית ודקשיא לך ליתנייה גבי חטין וכ"ש בעדשים אינטריכא ליה כו': **אמר רב הונא אם כא.** לוקח להקפיד בטעופת דנראה בעיניו שיש בו טעופת יותר מרובע ובא לוקח לנפותו לדעת אם יש שם יותר מרובע ונמצא בו יותר: **מנפה אם כולן.** ויחזיר לו המוכר חטין כנגדן או מעות ולא יאמר רובע כבר מחלת והמותר אשלם לך: **אפילו שפירי יהיב.** דלא מחיל טעופת כלל אלא מפני שטורחא הוא לנפותו בשביל דבר מועט והלכך כי ליכא אלא רובע לא טרח לוקח לנפותו דכי אמר ליה מוכר לנוקח אני אומר שפירות יפין הן ואם תאמר אינן יפין או טרח ונפה אותם או אייתי ראיה כמה יש טעופת ואשלם לך ובשביל רובע לא טרח דילא שכיחי בהפסד טרחו אבל כי ליכא יותר מרובע טרח לוקח לנפותו וכיון דהתחיל לטרוח טורח ומנפה את כולו דבר קל הוא לגמור המיפוי מאחר שהתחיל והלכך לא מחיל ומיהו היכא דליכא אלא רובע אם בא לנפות הרי בטלה דעתו ופטור מוכר: **ואמרי לה קנסא.** דמן הדין אפי' טפי מרובע מחיל אינש ואפילו דלאו שפירי מכל וכל יהיב לוקח זוזי שיודע הוא דדרך תבואה להיות בה טעופת ומחיל הלכך רובע לא קנים דהא שכיח וליכא למימר דערובי עריב בידים אבל יתר מרובע לא שכיח בתבואה וליכא למימר דאיהו המוכר הוא דעריב בידים וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה דליכא למימר כולה עירב. ונפקא מינה דאי ידעינן ביה דלא עריב אפי' טפי מרובע הוי מחילה וקנה לוקח והיינו דליכא בין דינא לקנסא: **מיתיבי.** אלישנא קמא דאמרי ליה דינא קפדין ולא אקנסא: **כל מאה.** תבואה שיש בה רובע הקב ממין אחר ימעט דלא ליהוי רובע ואח"כ חדעינו וכן פי' רבינו חננאל. א"נ נזרעו אלא שלא נשרשו עדיין ימעט אבל אם נשרשו אין להם עוד תקנה שכבר נאסרו בהשרשה כדנפקא לן בפסחים בפרק כל שעה (דף כה.) מהמלאה [דנרים כב] והזרע זרוע מעיקרו בהשרשה ובספרי[ג] נמי תניא לה בהדיא התבואה משתשרש: **סברוה דרובע דכלאים.** האוסר התבואה משום כלאים משום הוא מן התורה ולא בטיל כי היכי דמשיב יותר מרובע טעופת לגבי מכירה דלא בטיל והוא הדין דפחות מרובע בטל כרובע דטעופת: **וקתני יתעט.** ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו פחות מרובע. ואע"ג דאיסור כלאים תמור הוא שאין ב"ד יכולין להפקיע איסור אפ"ה לא מחמרינן ביה למימר דכיון דטרח ליטרח בכוליה לנפותו כולו כ"ש גבי מכירה דקיל שהרי ב"ד יכולין להפקיע ממון של זה לחבירו דהוו להו למימר יתעיט ויעמידנו על שיעור הבטל דהיינו רובע ואע"ג דאפילו שפירי יהיב אינש זוזי ובטפי מרובע עביד דטרח בכוליה ולא מחיל אפ"ה כיון דרובע מחיל אינש בטפי מרובע נמי יעמידנו על רובע ולא יעפה את כולו וקשיא לרב הונא דאמר מנפה את כולו. ומיהו הוה מצי למרוצי דלא דמי טעם דטעופת לטעם דכלאים כל כך דהתם בתחילה מצינא דרובע מחיל אינש מאחר שמתחיל אלא דעדיפא מינה קמתרץ ליה: **כרובע דהכא דמי.** דשניהן בטלין מן הדין והלכך די בתיעוט דהא אפי' מיעוט לא הוה צריך דהא בטיל אלא חומרא בעלמא הוא דמפרש ואזיל אבל יותר מרובע דכלאים אימא לך שאם בא למעט ממעט את כולו: **אי סבי.** דמשום חומרא דכלאים ממעט ולא מן הדין: אימא

מסורת הש"ס

ב) מ"ק ו. כלאים פ"ב מ"ט. ג) [כ"ק ס.]. ד) [כ' תלת כב מ]. ד) ר"ש. ה) לגזלן ר"מ. ו) [כ"ק לח. וע"ש דרכה נופיה הוא דקאמר הסורף שטרו של חבירו פטור דאמר ליה ניירא קלא מינך]. ז) [כתוספות להדיא רפ"ח דכלאים כלאי זרעים וכו' ומוחברין נאסלה וכ"ש בהנאה].

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה נותן בו' דהא אסקינן הלכתא בב"ק. קשה לי הא מנא דשמעתא הוא רבה והוא סוגר בב"ק דהשורף שטרותיו של חבירו פטור. ומה"ש הוקרבו חוס' בתחלת לחלק ולתת לקוטים מהרש"ל:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נותן וכו' אלא לגזלן ליפטר: (ב) **באר** שטרותיו של חבירו דפטר ליה רבה התם דהתם ניירא בעלמא: (ג) ר"ה סאה וכו' משמע שבכר נזרעו וכ' יוסי:

מוסף רש"י

נותן לו דמי חטין. שאין דרך לגורנין ויהן נמכרין בתוך החטין (ביצה לח:). שיש בה רובע. רובע הקב, אחד מכ"ד מקלה, ימעט. שאם אינו רובע הקב ימעטנו ויעקרנו (מדרש ה:).

עין משפט נר מצוה

יז א ב מי' פ"ו מה"ל מכירה הל' יח סמג לאוין קפ טוש"ע מ"מ סימן רכט סעי' ח:
יח ג מי' פ"ב מה"ל כלאים הל' ט סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף ה:

רבינו גרשום

דעפרורית רובע לא מקבל והתניא וכו' רובע נישובח. היינו אבל קש שנישובר: עדשים מקבל עליו רובע עפרורית. אלמא דעפרורית מקבל רובע וקשיא. ומשני לעולם בשאר פירות פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל ושאני עדשים דקתני דרובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו עם השרשין מן האדמה ומייתי בהו עפרא. אבל חיטי ושערי ושאר פירי דחצדי להו מיחצד ולא מייתי עפרא בהדיה פחות מרובע מקבל רובע לא מקבל. השתא דוק מינה טעם דעדשים רובע מקבל משום דמיעקר עקרי להו אבל חטי ושערי לא מקבלי רובע. השתא לפשוט מינה דעפרורית דחטי ושערי רובע לא מקבל אבל פחות מרובע מקבל. והכי נמי אמר רב קטינא דפחות מרובע מקבל. והאי מילתא בנתחות גרסי לה. ומקשי' לא לעולם מהא לא חפשוט דחטין ושעורין רובע ממש מקבל עפרורית ועדשים אצטריכא ליה למתני דפר"א וכו' קס"ל דאפי' הכי לא מקבל אלא רובע ותו לא והוא הדין נמי לגבי חטי ושערי. וקשי' לרב קטינא: אמר רב הונא להיכא דאיכא יותר מרובע טיגופת ובא לוקח לנפות כלומר לנקות מנפה את כולו. אפי' פחות מרובע: אמרי לה דינא. דמאן דיהיב זוזי אפילו שפירי קא יהיב. ואפילו הכי אי אית בה רובע טגופת לא טרח לנפות אינש ולהיכא דטרח בטלה דעתו אצל כל אדם ולא משנחינן ביה דמקבל בעל כרחו. אבל יותר מרובע טרח לנפות וכיון דטרח טרח בכוליה ומנפה את כולו: ואמרי לה קנסא. דקנסינן ליה משום דרובע שכיח בפירות יותר מרובע לא שכיח והואיל דאיכא יותר מרובע איהו הוא המוכר דעריב בהו בידים ממש משום אונאה וכיון דעריב קנסוהו רבנן בכוליה ומנפה להו: מיתיבי סאה שיש בה רובע ממין אחר חשיב כלאים ימעט. משום דאפי' חטי ושערי חשיב כלאים מדרבנן: סברוה דרובע דכלאים בדין יותר מרובע דהכא דמי דכי היכי דיותר מרובע נבי מקח וממכר חשיב נבי כלאים נמי. וקתני ימעט עד דליתא רובע. ולא מכל וכל ימעט. הכא נמי להיכא דאיכא יותר מרובע ימעט הטגופת היותר עד רובע. וקשי' לרב הונא דאמר הבא לנפות מנפה את כולו לא רובע דכלאים לא הוי כיותר מרובע אלא כרובע דהכא דמקח וממכר דמי דמקבל עליו: אי הכי אמאי קתני ימעט. ליהוי כפחות מרובע ולא יצטרך למעט: משום דחומר דכלאים שאני דאיסור הנאה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com